

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (E.Badan-Melnic)

instanța de apel:Curtea de Apel Chișinău (N.Budăi, I.Muruianu, A.Danilov)

DECIZIE

05 iunie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al
Curții Supreme de Justiție,

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Valeriu Doagă
Tamara Chișca-Doneva
Mariana Pitic
Nicolae Craiu
Iurie Bejenaru

examinând recursul declarat de către Casa Națională de Asigurări Sociale,
în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de
către Veronica Pulbere împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la
recunoașterea dreptului la recalcularea pensiei, anularea deciziei și obligarea
recalculării pensiei viagere,

împotriva deciziei din 29 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău prin care a
fost respins apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale și a fost menținută
hotărârea din 29 mai 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru,

c o n s t a t ă :

La data de 04 ianuarie 2018, Veronica Pulbere a depus cerere de chemare în
judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la recunoașterea
dreptului la recalcularea pensiei, anularea deciziei și obligarea recalculării pensiei
viagere.

În motivarea acțiunii, Veronica Pulbere a invocat că la data de 29 august 2017, s-
a adresat către Casa Națională de Asigurări Sociale cu cererea înregistrată cu nr. 2482,
prin care a solicitat recalcularea pensiei pentru vechimea în muncă în baza art. 14 lit.
a) din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă
și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544 din 23 iunie 1993. Menționează că
la data de 14 octombrie 2017, a recepționat decizia de refuz nr. 28 din 6 octombrie
2017, prin care Casa Națională de Asigurări Sociale a refuzat recalcularea pensiei
viagere sub pretextul că Legea nu prevede dreptul repetat la pensie, după o eventuală
reangajare în serviciu.

A susținut că la 11 noiembrie 2017, s-a adresat cu o cerere prealabilă către Casa Națională de Asigurări Sociale, prin care a solicitat recalcularea pensiei viagere, cu stabilirea acesteia în proporție de 58 % din suma soldei, cu începere de la data depunerii cererii de recalculare nr. 2482 din 29 august 2017, care include în sine mărimea pensiei în legătură cu pensionarea din motiv de boală, în proporție de 55 % și mărimea pensiei pentru un an complet de vechime în serviciu peste vechimea stabilită la art.13 lit. a), în proporție de 3 %.

A indicat că în răspuns la cererea prealabilă, Casa Națională de Asigurări Sociale a remis repetat decizia de refuz nr. 28 din 6 octombrie 2017, care a fost recepționată de către reclamantă la data de 5 decembrie 2017.

A considerat refuzul Casei Naționale de Asigurări Sociale ca fiind nefondat, iar prin acest fapt se atestă o vătămare a drepturilor constituționale ale petiționarei.

A comunicat că prin ordinul Ministerului Justiției nr. 647 din 17 iunie 2016, a fost demisionată în rezervă în conformitate cu art. 20 pct. 3 din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993 și Legea nr. 1036 din 17 decembrie 1996, cu dreptul la pensie, de la data de 20 iunie 2016.

A afirmat că prin decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale din 21 iunie 2016, i-a fost stabilită pensie pentru limita de vârstă în proporție de 50 % din suma soldei, iar prin ordinul Ministerului Justiției nr. 710 din 5 iulie 2016, s-a dispus prelungirea serviciului reclamantei, peste limita de vârstă, în funcția de felcer al serviciului medical al Penitenciarului nr. 13 Chișinău al Departamentului Instituției Penitenciare.

A precizat că activând în funcția respectivă, a fost diagnosticată cu o boală incompatibilă cu activitatea serviciul militar, iar prin decizia comisiei medicale speciale a sistemului penitenciar, a fost recunoscută inaptă pentru serviciul militar, cu scoaterea din evidența militară.

A relevat că prin ordinul nr. 677 din 22 august 2017, Ministrul Justiției a ordonat ca Veronica Pulbere, începând cu data de 16 august 2017, se concediază în retragere, pe motive de sănătate.

A declarat că pensia pentru vechimea în muncă stabilită urmează a fi recalculată, iar poziția Casei Naționale de Asigurări Sociale expusă în decizia contestată, precum că pensia viageră poate fi calculată o singură dată, este neîntemeiată, din care motiv decizia urmează a fi anulată.

A solicitat Veronica Pulbere anularea deciziei de refuz nr. 28 din 6 octombrie 2017, emisă de Casa Națională de Asigurări Sociale și obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să efectueze recalcularea pensiei viagere, cu stabilirea acesteia în proporție de 58 % din suma soldei, cu începere de la data depunerii cererii de recalculare nr. 2482 din 29 august 2017, care include în sine mărimea pensiei în legătură cu pensionarea din motiv de boală în proporție de 55 % și mărimea pensiei pentru un an complet de vechime în serviciu peste vechimea stabilită la art.13 lit. a), în proporție de 3 % și încasarea de la Casa Națională de Asigurări Sociale în beneficiul său a cheltuielilor de judecată suportate pentru achitarea serviciilor de asistență juridică în mărime de 4000 de lei.

Prin hotărârea din 29 mai 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, s-a admis parțial acțiunea înaintată de Veronica Pulbere. S-a anulat decizia de refuz a Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova nr. 28 din 6 octombrie 2017. S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova la recalcularea pensiei viagere Veronicăi Pulbere, cu stabilirea acesteia în proporție de 58% din suma soldei, cu începere de la data depunerii cererii de recalculare nr. 2482 din 29 august 2017, care include mărimea pensiei în legătură cu pensionarea din motiv de boală, în mărime de 55% și mărimea pensiei pentru un an complet de vechime în serviciu peste vechimea stabilită la art. 13 lit. a) al Legii nr. 1544-XII din 23 iunie 1993 asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, în proporție de 3%. S-a încasat din contul Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova în beneficiul Veronicăi Pulbere suma de 2000 de lei, cu titlu de compensare a cheltuielilor de asistență juridică. În rest acțiunea s-a respins ca neîntemeiată (f.d.59, 64-69).

Prin decizia din 29 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale și a fost menținută hotărârea din 29 mai 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru.

La 16 ianuarie 2019, Casa Națională de Asigurări Sociale a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii ca fiind tardivă.

În motivarea recursului s-a indicat că instanța de apel nu a constatat și elucidat toate circumstanțele necesare pentru examinarea obiectivă a cauzei, fiind aplicate eronat normele de drept material și procedural și nu a fost aplicată legea care trebuia să fie aplicată.

A menționat că, conform art. 2 al Legii nr. 1544-XII din 23 iunie 1993 militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne care au dreptul la pensie li se stabilește pensie după eliberarea din serviciu. Persoanelor din corpul de ofițeri și din corpul de comandă (cu excepția celui inferior) al organelor afacerilor interne cărora li s-a prelungit peste limita de vârstă, stabilită de legislație, termenul de aflare în serviciu militar prin contract sau în serviciu în organele afacerilor interne și care au dreptul la pensie în conformitate cu art. 13 lit. a) din prezenta lege i se acordă, de la data emiterii ordinului privind prelungirea termenului de aflare în serviciu, pensie în mărime de 50 % din suma pensiei cuvenite.

A relatat că, norma de drept enunțată stabilește expres momentul apariției dreptului la pensie a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne.

A susținut că, reieșind din prevederile art. 61 din Legea nr. 1544-XII din 23 iunie 1993, intimata Pulbere Veronica beneficiază de pensie pentru vechimă în muncă stabilită din 21 iunie 2016.

A menționat că la data stabilirii pensiei pentru vechime în muncă, intimata a demisionat în rezervă, la atingerea vechimii în serviciu necesară pentru stabilirea

pensie și nicidecum concediere în retragere, din motive de sănătate cum se invocă în acțiune.

A relatat că dreptul la pensie apare o singură dată după eliberare din serviciu, cu dreptul de a fi recalculată în condițiile legii, dar Legea nu prevede stabilirea repetată a dreptului la pensie după o eventuală reangajare în serviciu militar.

A afirmat că în speța data intimată la 20 iunie 2016 a demisionat în rezervă în legătură cu atingerea vechimii în muncă și nicidecum a limitei de vârstă.

După cum rezultă din speță, litigiul a fost soluționat în baza Legii contenciosului administrativ nr. 793-XIV din 10.02.2000.

Prin Legea nr. 116 din 19 iulie 2018 a fost adoptat Codul Administrativ al Republicii Moldova.

În conformitate cu art. 257 alin. (1) din Codul administrativ, prezentul cod a intrat în vigoare la 01 aprilie 2019, iar conform alin. (2) la data intrării în vigoare a prezentului cod, se abrogă Legea contenciosului administrativ nr. 793-XIV din 10.02.2000.

În conformitate cu art. 258 alin. (3) din Codul administrativ, procedurile de contencios administrativ inițiate până la intrarea în vigoare a prezentului cod se vor examina în continuare, după intrarea în vigoare a prezentului cod, conform prevederilor prezentului cod. Prin derogare, admisibilitatea unei astfel de acțiuni în contenciosul administrativ se va face conform prevederilor în vigoare până la intrarea în vigoare a prezentului cod. Prevederile prezentului alineat se vor aplica corespunzător pentru procedurile de apel, de recurs și de contestare cu recurs a încheierilor judecătorești.

Din sensul normei de drept enunțate urmează că, legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale.

În conformitate cu art. 247 din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează și soluționează recursul fără ședință de judecată.

În conformitate cu art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ, examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: casează integral decizia instanței de apel și restituie cauza instanței de apel dacă, în baza limitelor stabilite de lege ale examinării recursului, nu poate adopta o soluție finală în acest caz.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a casa integral decizia instanței de apel și de a restitui cauza instanței de apel din următoarele considerente.

Pe parcursul judecării cauzei s-a constatat că, Veronica Pulbere a activat în cadrul Departamentului Instituțiilor Penitenciare al Ministerului Justiției, iar din data de 20 iunie 2016 beneficiază de pensie pentru vechime în muncă.

Ulterior, odată cu eliberarea din funcție, prin ordinul Ministerului Justiției nr. 710 din 5 iulie 2016, s-a dispus prelungirea serviciului Veronicăi Pulbere, peste limita de vârstă, în funcția de felcer al serviciului medical al Penitenciarului nr. 13 Chișinău al Departamentului Instituțiilor Penitenciare.

Prin ordinul nr. 677 din 22 august 2017, Ministrul Justiției a ordonat ca Veronica Pulbere, începând cu data de 16 august 2017, se concediază în retragere, pe motive de sănătate.

La data de 29 august 2017, Veronica Pulbere s-a adresat către Casa Națională de Asigurări Sociale cu cererea înregistrată cu nr. 2482, prin care a solicitat recalcularea pensiei pentru vechimea în muncă în baza art. 14 lit. a) din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544 din 23 iunie 1993. Menționează că la data de 14 octombrie 2017, a recepționat decizia de refuz nr. 28 din 6 octombrie 2017, prin care Casa Națională de Asigurări Sociale a refuzat recalcularea pensiei viagere sub pretextul că Legea nu prevede dreptul repetat la pensie, după o eventuală reangajare în serviciu.

Înaintând prezenta cerere de chemare în judecată, Veronica Pulbere a solicitat anularea deciziei de refuz nr. 28 din 6 octombrie 2017, emisă de Casa Națională de Asigurări Sociale și obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să efectueze recalcularea pensiei viagere, cu stabilirea acesteia în proporție de 58 % din suma soldei, cu începere de la data depunerii cererii de recalculare nr. 2482 din 29 august 2017, care include în sine mărimea pensiei în legătură cu pensionarea din motiv de boală în proporție de 55 % și mărimea pensiei pentru un an complet de vechime în serviciu peste vechimea stabilită la art.13 lit. a), în proporție de 3 % și încasarea de la Casa Națională de Asigurări Sociale în beneficiul său a cheltuielilor de judecată suportate pentru achitarea serviciilor de asistență juridică în mărime de 4000 de lei.

Prima instanță, fiind investită cu judecarea prezentei cauze, a ajuns la concluzia temeiniciei parțiale a acesteia, anulând decizia de refuz a Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova nr. 28 din 6 octombrie 2017, obligând Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova la recalcularea pensiei viagere Veronicăi Pulbere, cu stabilirea acesteia în proporție de 58% din suma soldei, cu începere de la data depunerii cererii de recalculare nr. 2482 din 29 august 2017, care include mărimea pensiei în legătură cu pensionarea din motiv de boală, în mărime de 55% și mărimea pensiei pentru un an complet de vechime în serviciu peste vechimea stabilită la art. 13 lit. a) al Legii nr. 1544-XII din 23 iunie 1993 asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, în proporție de 3% și încasând de la Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova în beneficiul Veronicăi Pulbere suma de 2000 de lei, cu titlu de compensare a cheltuielilor de asistență juridică. În rest acțiunea s-a respins ca neîntemeiată (f.d.59, 64-69).

Ulterior, instanța de apel, fiind investită cu judecarea apelului declarat de către Casa Națională de Asigurări Sociale a menținut hotărârea primei instanțe, pe care a considerat-o întemeiată și legală.

Verificând legalitatea deciziei contestate în raport cu argumentele invocate în recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că, decizia instanței de apel este una arbitrară, nefiind elucidate toate circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei și fiind interpretate eronat normele de drept material.

În conformitate cu art. 239 CPC, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

Totodată, în conformitate cu art. 373 alin. (1), (2) și (5) CPC, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

După cum rezultă din actele cauzei, intimata Veronica Pulbere beneficiază de pensie pentru vechimea în muncă stabilită anterior din data de 20 iunie 2016, fapt recunoscut de către ambele părți în litigiu.

Conform art. 61 alin. (1) și (2) din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544-XII din 23 iunie 1993, recalcularea pensiilor stabilite anterior militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri și familiilor acestora în legătură cu punerea în aplicare a prezentei legi se efectuează în temeiul documentelor aflate la momentul recalculării în organele de pensionare. Dacă pensionarul va prezenta ulterior acte suplimentare ce i-ar acorda dreptul la majorarea pensiei, recalcularea se va efectua pentru perioada precedentă, dar cel mult pentru 12 luni de la data depunerii actelor suplimentare și nu mai devreme de data punerii în aplicare a prezentei legi. Pensiile stabilite persoanelor din corpul de ofițeri și din corpul de comandă (cu excepția celui inferior) al organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri cărora li s-a prelungit peste limita de vârstă, stabilită de legislație, termenul de aflare în serviciu militar prin contract sau în serviciu în organele afacerilor interne urmează a fi recalculate după trecerea lor în rezervă sau în retragere.

Astfel, dispozițiile art. 61 din Legea enunțată cert și expres prevăd situații în care pensia pentru vechimea în serviciu stabilită anterior urmează a fi recalculată și, anume: 1) existența documentelor aflate la organele de pensionare la momentul recalculării pensiei; 2) prezentarea ulterioară a actelor suplimentare ce ar acorda persoanei dreptul la majorarea pensiei până la stabilirea pensiei, iar recalcularea pensiei se va efectua pentru perioada precedentă, dar cel mult pentru 12 luni de la data depunerii actelor suplimentare și nu mai devreme de data punerii în aplicare a prezentei legi; 3) recalcularea pensiei se efectuează în cazul în care persoanelor din corpul de ofițeri și din corpul de comandă (cu excepția celui inferior) al organelor afacerilor interne li s-a prelungit peste limita de vârstă termenul de aflare în serviciul militar.

În contextul expus, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că, atât prima instanță, cât și instanța de apel nu au elucidat pe deplin și nici nu au verificat cu certitudine în care din cele 3 situații prevăzute în art. 61 din Legea nr. 1544-XII din 23 iunie 1993 se încadrează cerințele intimătei Veronica Pulbere privind recalcularea pensiei pentru vechimea în serviciu după reangajarea ei în serviciu și dacă aceste condiții urmează a fi luate în considerare cumulativ.

Prin urmare, instanțele de judecată ierarhic inferioare nu au stabilit dacă intimata Veronica Pulbere intră în categoria persoanelor ce ar putea să beneficieze de recalcularea pensiei pentru vechimea în serviciu stabilită anterior în conformitate cu dispozițiile art. 61 din Legea enunțată, având în vedere faptul că, aceasta anterior i-a fost stabilită pensie pentru vechimea în serviciu și nu pentru vechimea peste limita de vârstă.

La fel, instanțele de judecată nu au verificat ce documente trebuiau să se afle la organele de pensionare la momentul solicitării recalculării pensiei, precum și care sunt acele acte suplimentare menționate în art. 61 din Legea enunțată, care trebuiau să fie prezentate de către intimată ce i-ar fi acordat dreptul la majorarea pensiei stabilite anterior ei, în situația în care legiuitorul nu specifică care sunt acestea.

În circumstanțele enunțate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că, atât prima instanță, cât și instanța de apel și-au întemeiat concluziile de admitere parțială a acțiunii cu interpretarea eronată a normelor de drept material, fără a elucida în acest sens toate aspectele cauzei în raport cu cerințele înaintate de către intimata Veronica Pulbere, încălcând în așa mod drepturile ambelor părți la un proces echitabil.

Or, în cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit la cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat acțiunea posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a dreptului la un proces echitabil (speța Hiro Balani contra Spaniei, hotărârea din 09 decembrie 1994).

Distinct de aceasta, se reține că, în sensul art. 6 alin. (1) din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, instanțele de judecată trebuie să indice cu suficientă claritate motivele pe care și întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, să precizeze noțiunile ce implică o apreciere a faptelor supuse aprecierii.

În temeiul celor precitate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție apreciază drept arbitrară soluția instanței de apel, care nu a luat în considerare toate circumstanțele cauzei, pronunțând în acest sens o decizie neîntemeiată.

Astfel, din considerentele menționate și având în vedere faptul că, decizia instanței de apel pronunțată nu satisface standardele procedurale ale legalității și temeiniciei unui act judecătoresc, omisiune care nu poate fi corectată de către instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții

Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a casa integral decizia instanței de apel și de a restitui cauza instanței de apel.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând cauza, să emită o decizie legală și întemeiată, cu respectarea dreptului părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 248 alin. (1) lit. d) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se casează integral decizia din 29 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău în cauza de contencios administrativ la cererea de chemare în judecată depusă de către Veronica Pulbere împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la recunoașterea dreptului la recalcularea pensiei, anularea deciziei și obligarea recalculării pensiei viagere, cu restituirea cauzei Curții de Apel Chișinău.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva

Mariana Pitic

Nicolae Craiu

Iurie Bejenaru